

UPPSALA
UNIVERSITET

UFV 2020/1258

Miljöplan 2022-2024

Fastställd av rektor 2022-10-11

Innehållsförteckning

Inledning	3
Universitetets klimatavtryck	3
Omfattning	4
Ansvar miljö- och klimatarbete	4
Utveckling av arbetsformer för miljö- och klimatarbetet	5
Tjänsteresor	6
Mål till 2024	6
Universitetsövergripande aktiviteter	6
Aktiviteter för institutioner/motsvarande	6
Fastigheter	7
Mål till 2024	7
Universitetsövergripande aktiviteter	7
Aktiviteter för institutioner/motsvarande	7
Inköp och återbruk	9
Mål till 2024	9
Universitetsövergripande aktiviteter	9
Aktiviteter för institutioner/motsvarande	9

Inledning

Uppsala universitet vill ta en ledande roll på vägen mot ett mer hållbart samhälle. Den utbildning och forskning vi bedriver omsätts genom samverkan i nya kunskaper, bättre teknik, utvecklad samhällsorganisation och förändrade beteendemönster. Universitetet ska också i sin egen verksamhet bidra till en hållbar utveckling. Det innebär att universitetet ska vara ett föredöme avseende hanteringen av ändliga resurser och aktivt arbeta med sin egen klimatpåverkande verksamhet. (UFV 2018/641 *Mål och strategier för Uppsala universitet*).

Sveriges Riksdag antog 2017 ett klimatpolitiskt ramverk som fastslår att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp¹ av växthusgaser. Parisavtalet i sin tur är ett globalt klimatavtal som innebär mål om att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader, med strävan att begränsa den till 1,5 grader. För att uppnå Parisavtalet måste de globala utsläppen av växthusgaser minska drastiskt.

Universitetets arbete med miljö- och klimat utgår från krav i olika regleringar. Centrala är förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter samt krav i regleringsbrev för budgetåret 2022 till lärosäten: Minskade utsläpp från tjänsteresor.

Universitetets långsiktiga målsättning är att de samlade utsläppen av växthusgaser som verksamheten ger upphov till ska minst halveras till 2030 (basår 2019), för att därefter fortsätta minska till klimatneutral verksamhet senast 2045.

Miljöplan 2022-2024 beskriver hur universitetet arbetar för att minska sina utsläpp och strategier för minst halverade utsläpp av växthusgaser 2030. Resan till halverade utsläpp av växthusgaser är inte helt utstakad. Universitetets utgångspunkt är att ny kunskap, nya beteenden, nya vanor och utvecklad verksamhet inom olika områden kommer bidra till att de långsiktiga målsättningarna uppnås.

Utöver miljöplanen har universitetet åtagit sig arbete relaterat till miljö- och klimatpåverkan från verksamheten inom ramen för Enlight², Uppsala klimatprotokoll och Länsstyrelsen i Uppsalas arbete med Hållbarhetslöften.

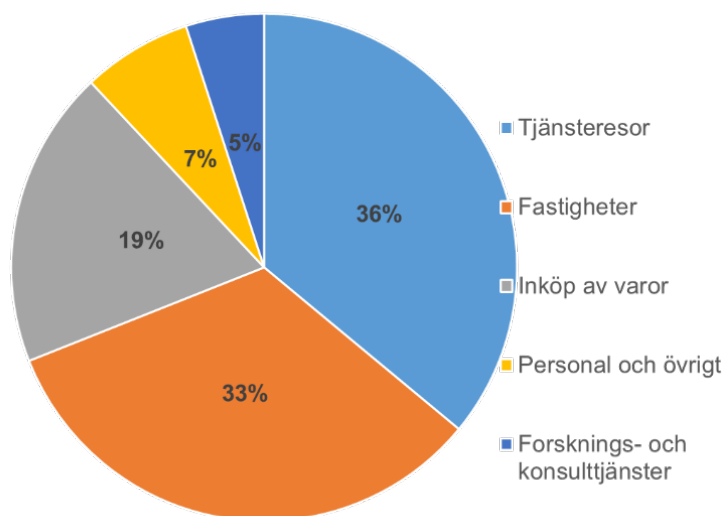
Universitetets klimatavtryck

Universitetets verksamhet beräknades år 2019 ge upphov till drygt 50 000 ton koldioxidekvivalenter. Beräkningarna inkluderar de delar av verksamheten som universitetets på något sätt betalar för och därmed finns med i resultaträkningen. Därmed ingår inte arbetspendling, studenternas utsläpp i samband med studier eller Uppsala Akademiförvaltnings verksamhet i klimatavtrycksberäkningarna.

Utsläppen från universitetet fördelar sig enligt bild nedan. Miljöplanens långsiktiga strategier och mål för minskade klimatutsläpp utgår från klimatkartläggningens resultat. Kartläggningen i sin helhet finns att läsa på universitetets webb: <https://mp.uu.se/sv/web/info/stod/miljo/klimatavtryck>

¹ Målet om nettonollutsläpp innebär att utsläppen av växthusgaser ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. De kvarvarande utsläppen ned till noll kan uppnås genom så kallade kompletterande åtgärder såsom utsläppsminskningar utanför Sveriges gränser, bio-CCS, nya åtgärder som medför upptag i skog och mark.

² Enlight är ett internationellt universitetsnätverk bestående av nio europeiska universitet (European University Network to Promote Quality of Life, Sustainability and Global Engagement Through Higher Education Transformation).

Figur 1. Procentuell fördelning mellan klimatutsläpp från olika områden i verksamheten.

Omfattning

Universitetets miljöplan utgår från klimatkartläggningen och omfattar mål för universitetets miljö- och klimatpåverkan för områdena tjänsteresor, fastigheter samt inköp. Planens huvudfokus är klimat, men universitetets miljöarbete omfattar också andra perspektiv såsom till exempel biologisk mångfald och giftfri miljö. Planen omfattar inte mål för hur miljö- och klimatperspektiv kan integreras i utbildning, forskning och samverkan. Planen omfattar inte heller Uppsala Akademiförvaltnings verksamhet.

Miljöplanen innehåller universitetsgemensamma aktiviteter för att utveckla interna processer och universitetsförvaltningens stöd till institutioner/motsvarande i arbetet med minskad miljö- och klimatpåverkan. Planen innehåller också aktiviteter som riktar sig direkt till institutioner/motsvarande, där verksamheten väljer att fokusera på det eller de målområden som är mest relevant för den aktuella verksamheten. Arbetet med universitetsgemensamma aktiviteter och aktiviteter på institution/motsvarande kommer framöver att integreras i ordinarie VP-arbete.

Ansvar miljö- och klimatarbete

Ansvar för verksamhetens miljö- och klimatarbete följer universitetets ordinarie linjeorganisation. Vid institutioner/motsvarande finns ett miljöombud med uppdrag att stötta prefekt/chef i att driva och utveckla institutionens/motsvarande arbete. Vidare har intendenturorganisationen en viktig roll i arbetet med att samordna och implementera miljöplanen. Vid universitetsförvaltningens byggnadsavdelning finns den centrala miljöfunktionen med uppdrag att samordna, utveckla och följa upp det universitetsgemensamma miljö- och klimatarbetet, med huvudsaklig utgångspunkt i förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter och därtill kopplade krav och utvecklingsområden. För ett framgångsrikt arbete behöver alla, både studenter och medarbetare, bidra i arbetet med att uppnå miljöplanens målsättningar.

Utveckling av arbetsformer för miljö- och klimatarbetet

Vid universitetet finns en mängd idéer, erfarenheter och engagemang som är viktigt i arbetet med hur verksamheten ska utvecklas för minskad miljö- och klimatpåverkan. En utmaning i en stor organisation som Uppsala universitet är att ta vara på allt gott arbete som finns, och som kan utvecklas vidare. Universitetets studenter är en viktig resurs i förändringsarbetet, och studentinflytandet ger möjligheter att påverka universitetets verksamhet på alla nivåer. För att bättre kunna stötta, samordna och utveckla befintligt arbete i verksamheten behöver arbetsformerna och den interna och externa kommunikationen kopplat till miljö- och klimatarbetet utvecklas bland annat enligt nedan:

- Utse en universitetsgemensam arbetsgrupp med representation från universitetsförvaltningen och vetenskapsområdena med uppdrag att fortsätta utveckla universitetets miljö- och klimatarbete.
- Utveckla en plattform/ett forum för att fånga upp, stötta och sprida erfarenheter, engagemang och idéer från institutioner/motsvarande. Forumet ska innebära fysiska möten/seminarier och digitala kommunikationsvägar.
- Utveckla arbetsformer för att ta tillvara och stötta studentorganisationer och studenters engagemang i miljö- och klimatfrågor, liknande Green Office.³
- Utveckla och stärk universitetets organisation för att säkerställa att miljöombud har resurser, mandat och legitimitet i arbetet med att bistå prefekt/motsvarande i att driva verksamhetens miljö- och klimatarbete.⁴
- Utvärdera rektors klimatpott utifrån syftet att stärka och förnya universitetets konkreta arbete med minskad klimatpåverkan, och identifiera eventuella utvecklingsmöjligheter för ännu bättre resultat kopplat till pottens syfte.
- Utveckla interna rutiner och nyckeltal för att kunna följa universitetets klimatavtryck över tid. Stärk den interna och externa kommunikationen kopplat till detta. Utgångspunkten är hög transparens gällande verksamhetens klimatpåverkan, och i arbetet med att minska denna.

³ Ett Green Office, eller en hållbarhetsarena, är en fysisk mötesplats för studenter, anställda och allmänhet där idéer och projekt kring universitetets miljö- och hållbarhetsarbete fångas upp och omsätts i konkret handling. Hållbarhetsarenan ska ge studenter och anställda möjligheten att jobba med konkreta lösningar och idéer inom miljö- och hållbarhetsområdet. Se vidare: Inrättande av Green Office, UFV 2019/1726.

⁴ Uppdragsbeskrivning för miljöombud, UFV 2013/699

Tjänsteresor

Uppsala universitet verkar i ett globalt sammanhang. För att utveckla forskning och utbildning av högsta klass är internationalisering ett verktyg. Universitetets verksamhet bedrivs både i Uppsala och i Visby. Tjänsteresor ingår i universitetets verksamhet. Samtidigt är det ett område som medför stor klimatpåverkan.

Mål till 2024

Klimatpåverkan från universitetets tjänsteresor ska minska med 30 % per årsarbetskraft relativt 2019 års utsläpp.⁵ Målet gäller för hela universitetet men bör eftersträvas av samtliga institutioner.

Nyckeltal

Utsläpp av koldioxid per årsarbetskraft, jämfört med år 2019 (CO₂).

Långsiktiga strategier för minskad miljö- och klimatpåverkan

- Minska tjänsteresor med flyg.
- Förbättra möjligheterna för tjänsteresor med tåg.
- Öka användningen av digitala verktyg för möten och konferenser.

Universitetsövergripande aktiviteter

- Utveckla universitetsgemensamt stöd (vägledning) för arbetet med minskad klimatpåverkan från tjänsteresor.
- Uppdatera universitetets riktlinjer för tjänsteresor och möten för att säkerställa att de leder till minskad klimatpåverkan.
- Utveckla förutsättningar, infrastruktur och stöd för ökad användning av digitala mötesplattformar. Förbättra kommunikationen och synliggör goda exempel inom området.
- Analysera resmönster och statistik på olika nivåer för att identifiera aktiviteter för minskad klimatpåverkan från tjänsteresor och studentresor som universitetet finansierar. Kartlägg incitament och strukturer som kan behöva förändras för att bidra i arbetet med minskad klimatpåverkan.
- Samarbeta med universitetets upphandlade resebyrå och övriga upphandlade leverantörer för resetjänster för minskad klimatpåverkan från UUs tjänsteresor.
- För dialog med finansiärer och anslagsgivare för att utreda hur klimatpåverkan av forskningsprojekt kan minska.

Aktiviteter för institutioner/motsvarande

- Se över verksamhetens resmönster utifrån tillgänglig statistik från resebyrån.
- Utarbeta strategi för minskat klimatavtryck från verksamhetens tjänsteresor, för att bidra till universitetets målsättning.

⁵ Målet är satt utifrån vad som bedöms vara en rimlig minskning med den kunskapsutveckling som skett kring användning av digitala verktyg under pandemin kombinerat med klimatfrågans och flygets fokus i samhällsdebatten. Målnivån ligger i linje med andra lärosätens utsläppsmål för resor.

Fastigheter

Universitetet hyr ca 400 000 kvadratmeter lokalyta, och klimatkartläggningen visar att området lokalförsörjning medför en betydande klimatpåverkan. Tillsammans med fastighetsägarna kan universitetets miljö- och klimatpåverkan från området lokalförsörjning minska både från energianvändning, fastighetsdrift samt om- och nybyggnation. Samarbete med fastighetsägarna kan också utveckla de grönytor som omger universitetets lokaler för att främja biologisk mångfald och stärka stadens ekosystem. Miljöplanens målsättningar för lokalförsörjning knyter an till bland annat universitetets lokalförsörjningsplan och Utvecklingsplan 2050.

Mål till 2024

Universitetet ska arbeta systematiskt för att minska miljö- och klimatpåverkan från arbetet med lokalförsörjning. Energianvändningen ska minska med 10 % relativt 2019 år användning.⁶

Nyckeltal

Energianvändning per kvadratmeter (kWh/m²).

Belägningsgrad bokningsbara lokaler (%).

Långsiktiga strategier för minskad miljö- och klimatpåverkan

- Anpassa och effektivisera befintliga lokaler vid förändrade behov i verksamheten.
- Prioritera användning av befintliga lokaler framför nybyggnation.
- God kontroll på materialflöden i verksamheten, från inköpta varor till mängd avyttrat material och avfall.

Universitetsövergripande aktiviteter

- Utveckla kompetens, arbetssätt och uppföljningsmått på hur universitetet på ett systematiskt sätt kan jobba med minskad miljö- och klimatpåverkan från lokalförsörjningen.
- Utveckla systemstöd på universitetsövergripande nivå som ger visuell överblick och möjlighet att boka lediga undervisningslokaler och studieplatser online, och ger möjlighet att följa upp lokalanvändningen effektivare.
- Verka för ökat återbruk av material, interiör och möbler i lokalprojekt.
- Verka för att undervisning förläggs under hela arbetsdagen för att ökat lokalutnyttjande.
- Utveckla befintligt samarbetsavtal för hållbarhet med Akademiska hus och undersök möjligheter att upprätta avtal med övriga fastighetsägare.
- Utveckla arbetet för energieffektivisering i verksamheten, och tillsammans med fastighetsägarna.
- Inför källsortering i alla universitetets kontorsmiljöer.
- Utveckla förutsättningar och incitament för lokala klimatsmarta resor till universitetet, t.ex. cykelinfrastruktur, laddinfrastruktur samt insatser tillsammans med kollektivtrafikleverantörer.

Aktiviteter för institutioner/motsvarande och intendenturer

- Inventera verksamhetens energianvändning (ej fastighetsrelaterad) och utarbeta strategi/åtgärder för minskad förbrukning.

⁶ Målet är satt utifrån planerat arbete med energieffektivisering.

-
- Alltid undersöka om möblemang och annan inredning redan finns vid universitetet vid nyetablering innan ny införskaffas.

Inköp och återbruk

Universitetet handlar varje år varor och tjänster för betydande summor. Hög ambitionsnivå och relevanta miljökrav i arbetet med inköp bidrar till minskad miljö- och klimatpåverkan, effektivare resursutnyttjande och större utbud av miljöanpassade varor och tjänster. Internt återbruk och förlängd användning av inköpta varor bidrar också till minskad miljö- och klimatpåverkan.

Mål till 2024

Universitetet ska arbeta systematiskt med att minska miljö- och klimatpåverkan från inköpta varor och tjänster. Specifika, mätbara mål för minskade klimatutsläpp ska finnas för produktgrupper där så bedöms lämpligt.

Nyckeltal

Upphandlingar respektive inköp som beaktar miljö- och klimat (%).

Långsiktiga strategier för minskad miljö- och klimatpåverkan

- Miljö- och klimatkrav⁷ ställs och utvärderas i samtliga upphandlingar där så är möjligt.
- Dialog med universitetets leverantörer kring minskad miljö- och klimatpåverkan.
- Strategi för hållbart nyttjande av inköpta varor (IT, inventarier etc)

Universitetsövergripande aktiviteter

- Utarbeta mätbara mål för utsläppsminskningar där bedöms lämpligt.
- Utarbeta riktlinjer för hur miljö- och klimatpåverkan i enlighet med målen i miljöplanen ska beaktas vid offentlig upphandling.
- Utveckla stöd och kompetens gällande kravställning och uppföljning för att möta nya lagkrav och höjd ambitionsnivå inom området miljö- och klimatpåverkan från upphandling.
- Utveckla inköpsprocessen för att styra mot miljö- och klimatanpassade produkter och tjänster.
- Utarbeta strategier för hållbart nyttjande av inköpta varor, t.ex. förlängt nyttjande, serva, laga, återbruka etc.

Aktiviteter för institutioner/motsvarande och intendenturer

- Inventera verksamhetens inköpsmönster. Implementera strategier för hållbart nyttjande av inköpta varor, för minskad miljö- och klimatpåverkan.

⁷ Med miljö- och klimatkrav avses upphandlingskrav som fokuserar på t.ex. klimatpåverkan, energiförbrukning, vattenfrågor, giftfri miljö och biologisk mångfald.